לקמן קטו: ב"ק קיח.,ב"ק קיח.,במוס' כתובות יב: ד"ה

רב הונה וטוד בחוחפות לב הזכנו זעור במוספות שבועות מז. ד"ה מחוך העתיקו סוגיא דהכא לימא

יב: [לקמן קטו: ב"ק קיח.

עי' ב"ב קלה.], ד) [דף למ:], כמ:ן, קל כר"גן,

לח:], ה) [ל"ל כר"ג], () [לקמן קי.], () [שבועות

מת.],

הגהות הב"ח

(א) ד"ה ביום כו' ולכך מגלגלין הספק:

שהוא אמת כיון דהוים

כעין: (ג) תום' ד"ה רב הוגא וכו' ושמא טוב דלא אמרי' ברי עדיף:

(ד) בא"ד אכתי הא דרב

יסודה דשמואל הוא דרב ושמואל: (ה) בא"ד

מחשי להו מתניתיו:

: הספק

ולכך מגלגלין הספק (בא"ר שאינו דומ

בשעה שהיתה שחולה מתה. קחי

אשאלה חלי היום ושכרה חלי היום:

הייב. לשלם דברי ושמא ברי עדיף:

ישבע השוכר. ולקמוף פריך מה שטענו

לא הודה לו והיכא כתובה שבועה זו:

יחלוקו. קסבר ממון המוטל בספק

חולקין: גבו' רב הונא ורב יהודה

המרי חייב. ברי ושמה ברי עדיף:

פטור. אוקי ממונא בחזקת מריה ולא

תפקיע מספיקה: שיש עסק שבועה

ביניהו. שנתחייב לו שבועה בטענתו והוא

אינו יכול לישבע דהא אינו יודע קאמר:

636

מיובתה דרבי יוחנו

בם א מיי פ"ג מהלי שאלה ופקדון הלכה

ג סמג עשין לב טוש"ע ח"מ סי" שדמ סעיף ד ע"ש: ל ב מיי פ"א מהלכות טוען ונטען הל"ז ועי נמ"מ סמג עשין לה טור

וש"ע ח"מ סי׳ עה סעיף

ט: לא ג מיי פ"ג מהלי שאלה ופחדוו הלכה במנט יפקרון הכנט ג סמג עשין לב טוש"ע ח"מ סי שדמ סעיף ד וסי שמה סער א וע"ש:

מוסף רש"י

. רב הונא ורב יהודה ರಶಿವಶಿ חייב. אמור יב: ב"ק קיח. לקמן (כתובות יב: ב"ק קיח. לקמן קטז:) לכלי עליף (שם). רב נחמן ור' יוחגן אמרי פטור. מלשלם ומכל מקום משבעינן ליה שבועת היסת שכן הוא כדבריו שאינו יודע שהוא חייב לו (בתובות יב: וב״ק קיח.) דלא עדיף שמא מברי, דהא אי נמי הוי טעין אין לך בידי כלום הוי משביעין ליה שבועת היסת

וחומר מסוטה שלא נחנה לתבעה בעד אחד ובתר הכי קאמר אשכחן ודאי ספק מנלן פי׳ אע"ג דבסוטה מגלגלין על ספק זהו בשביל שגם עיקר השבועה באה על טענת ספק ולכך מגלגלין (h) מספק דהוי כעין העיקר אבל ממון שעיקר השבועה אינה באה אלא על טענת ודאי מנלן שיגלגלו על ספק תני דבי ר' ישמעאל נאמרה שבועה בחוץ ונאמרה שבועה בפנים כו' והשתא לא מלרכינן תו לק"ו אלא מגזירה שוה דשבועה שבועה ילפינן לכולה מילחא והשתא ילפינן דמגלגלין אפי׳ על טענת ספק כמו בסוטה אע"ג דבממון לא

הוה כעין עיקר השבועה וילפינן נמי דמגלגלין בטענת ודאי אפי׳ בדבר בשעה שהיתה שאולה מתה והלה אומר שאינו דומה (כ) כיון דהויא כעין העיקר איני יודע חייב אהשוכר אומר שכורה מתה כמו בסוטה דמגלגלין כעין העיקר: השובר אומר שכורה מתה והלה אומר איני יודע פמור. ואף על גב דבכל שבועת שומרים

המפקיד משביעו מספק שהוא אינו

יודע אם נאנסה הכא שאין יודע

אם מתה השאולה אין להשביעו

מספק דהוי כאילו אומר המשאיל

ספק לי אם השאלתיך אם לאו שעל

אותה טענה אין השואל חייב לישבע

ועוד דהכא אפי׳ משאיל אומר ברי

אמרי׳ דאינו נשבע אלא ע"י גלגול:

והלה אומר איני יודע פמור.

וא״ת לרב הונא ולרב

ביום שהיתה שכורה מתה בשעה שהיתה שכורה מתה והלה אומר איני יודע פמור זה אומר שאולה וזה אומר שכורה ישבע השוכר ששכורה מתה זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע יחלוקו: גמ" שמעת מיניה מנה לי בידך והלה אומר איני יודע חייב 🕫 לימא תהוי תיובתא ידרב נחמן דאיתמר םמנה לי בידך והלה אומר איני יודע רב הונא ורב יהודה אמרי חייב רב נחמן ורבי יוחנן אמרי יפטור כדאמר רב נחמן יכגון שיש

עסק שבועה ביניהן ה"נ כגון שיש עסק שבועה ביניהן ה"ד עסק שבועה כדרבא דאמר

גליון הש"ם תוםפות ד"ה לימא וכו' הוי כאילו תרוויהו מוחזקים. עיין לקמן דף קטז ע"ב תוספות ד"ה לימא:

יהודה דאמרי ברי ושמא ברי עדיף אמאי אצטריך למיתני הכא דפטור דהשתא ברישא אשמועינן דברי עדיף להוציא כ״ש הכא דלהחזינ וי"ל דאיידי דתנא ברישא דברי עדיף וחייב השואל תנא נמי סיפא דכי הוי אפכא דפטור השואל אי נמי דברי דמשאיל עדיף מברי דשואל וכן שמא דמשאיל עדיף מדשואל ולהכי אינטריך סיפא לאשמועיון דאפילו ברי דשואל דלא חשיב כולי האי עדיפא משמא דמשאיל:
דישא תהוי תיובתא דרב גחשן. וא"מ והא מתנימין מוקי לה בסמוך כסומכוס דלא אזיל בתר חזקה ואים ליה ממון המוטל בספק
חולקין ולהכי לדידיה כי איכא ברי ושמא הוי ברי עדיף אפילו להוליא ורב נחמן כרבון דאים להו המע"ה אי נמי רב נחמן אתי שפיר כסומכוס דמודה סומכוס היכא דליכא דררא דממונא דהמע"ה וי"ל דלסומכוס דאית ליה ממון המוטל בספק חולקין °הוי כאילו סרוייהו מוחזקין בו וכיון דלדידיה אהני ברי נגד שמא וחייב הכל הכי נמי הוי ליה למימר לרבנן דאהני נמי ברי נגד שמא לכל הפחות לומר שיחלוקו: והלה אומר איני יודע. דוקא שאומר איני יודע אם הלויתני אבל הלויתני ואיני יודע אם החזרתי לך מתניתין היא בהגוזל בתרא (ב"ק דף קית.) דחייב ומ"מ פריך שפיר לרב נחמן ממתניתין דאע"ג דמודה שמסר לו שתי פרות כיון שמחזיר אחת הוה כאילו אומר איני יודע אם השאלמני אם לאו וכן בפרה אחת כשאינו יודע אם מתה בעודה שאולה: רב הוגא ורב יהודה אמרי חייב ברי ושמא ברי עדיף. מימה דבריש שור שנגח את הפרה (שם דף מו. ושם ד"ה דאפי") אמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי סומכוס אבל חכמים אומרים זה כלל גדול בדין המע"ה מאי כלל גדול אפילו ניזק אומר ברי ומזיק אומר שמא ואין לומר דרב יהודה דהכא כסומכוס והתם איירי אליבא דרבנן דאי לסומכוס אהני ברי לרבנן נמי מהני כדפרישית לעיל ועוד דהכא במנה לי בידך דליכא דררא דממונא לא פליג סומכוס וי"ל דדוקא הכא אית ליה לרב יהודה דברי עדיף דהוי ברי טוב ושמא גרוע אבל גבי ניוק הוי ברי גרוע דלפי שיודע שהמויק לא היה שם ולא יכחישנו טוען ברי והשמא של מזיק נמי טוב הוא שלא היה לו לידע ולכך מודה רב יהודה התם דלאו ברי עדיף וא״ת ביש נוחלין (ב״ב דף קלה. ושם ד"ה אביי) גבי האומר זה אחי אינו נאמן ומסיק דאמרי אחין אין אנו יודעין וקאמר זאת אומרת מנה לי בידך והלה אומר איני יודע פטור והיכי דייק הא התם מודו כ"ע דפטור לפי שברי שלו גרוע ושמא שלהן טוב שיודע שהאחין אינן מכירין בו אם הוא אחיהם וי"ל דהתם נמי ירא שמא היום או מחר ישאלו וידעו ששיקר וכן בפ׳ הבית והעלייה (לקמן דף קטו: ושם) אם היה מכיר מקלת אבניו נוטלן ומסיק והלה מה טוען איני יודע וקאמר לימא תהוי תיובתא דמ"ד מנה לי בידך כו' פטור משמע דלמ"ד חייב א"ש התם נמי הוי ברי טוב שרגילות להכיר אבנים אפילו אין בהם סימן וכן משמע התם דמוקי לה כשיש עסק שבועה ביניהן ומחוך שאינו יכול לישבע משלם ואי אין רגילות להכירו לא משלם כמו ביורשים דלא אמרינן בהו מתוך שאינו יכול לישבע משלם משום דלא האי להו לידע ומשום הכי נמי בניזק אומר ברי ומזיק אומר שמא לא אמרינן מחוך שאינו יכול לישבע משלם דלא הוה ליה לידע דהא מודה מקלת הוא שמודה בפרה אבל קשה בפרק קמא דכתובות (דף יב: ושם ד"ה ר"ה) דפסיק שמואל סי כרבי שמעון בן גמליאל דאמר היא נאמנת לומר משארסתני נאנסתי וקאמר אביי הא דרב יהודה דאמר מנה לי בידך והלה אומר איני יודע חייב דשמואל היא דפסיק כר"ג והלא רב יהודה ושמואל מודו היכא דברי גרוע ושמא טוב שאינו יודע כלל מתי נחיף גבי ניזק והתם ברי דידה רע ושמא שלו טוב שאינו יודע כלל מתי נאנסה וי"ל דאביי דאמר הא דרב יהודה דשמואל היא אית ליה דכלל גדול בדין אתא כדקאמר בריש הפרה (ב״ק דף מו.) א״נ לכי הא למוכר שור ונמצא נגחן ולא לניזק ברי ולמויק שמא וא״ת אע״ג דדחי בכתובות ההיא דר״ג אכתי הא דרב יהודה ווי דרב ושמואל היא דאית להו בפ׳ כל הנשבעין (שבושות דף מו. ושם) דלא אמרינן מתוך שאינו יכול לישבע משלם א"כ סברי במנה לי בידך והלה אומר איני יודע חייב דאי לאו הכי תקשי (ה) לה מתניתין דהכא דלא מלי לשנויי בשיש עסק שבועה ביניהם כדפרישית וי"ל דסברי שפיר פטור ומתני' דאוקמא בשיש עסק שבועה ביניהם כברייתא דתני ר" אמי התם דדריש בין שניהם ולא בין היורשין ואינהו דרשי בין שניהם שהשבועה חלה על שניהן כדתנא ר"ש בן טרפון כדהתם וא"ת לרב ושמואל דפטרי בנ' ידענא ונ' לא ידענא מודה במקלת אמאי חייב יהא נאמן במה שכופר במיגו דאי בעי אומר איני יודע וי"ל דאין אדם טוען ברלון איני יודע כדפרישית במתני': רב נחשן ור' יוחגן אשרי פשור. בבבא קמא (דף קית. ושם) ובפ"ק דכתובות (דף יב: ושם) פי" בקונטרס פטור היינו קודם שניתקנה שבועת היסת אבל אחר שניתקנה שבועת היסת חייב לישבע שאינו יודע דאל"כ כל נתבע יאתר איני יודע ויהיה פטור תכלום: ה"ב בגון שיש עםק שבועה ביניהם. מ"ת בתליעתא ששוכר טוען ברי ותשאיל שמא פטור השוכר משבועה שאין המשאיל יכול להשביעו מספק אע"פ שמודה לו במקלח וא"ח דמשמע הכא דאית ליה לרב נחמן מחויב שבועה ואין יכול לישבע משלם ובפ' כל הנשבעין (שבועות דף מז. ושם ד"ה הלכמא) גבי היו שניהן חשודין על השבועה חזרה שבועה למקומה דברי ר"מ ר' יוסי אומר יחלוקו ופליג רב נחמן אר' אבא דסבר התם כמ"ד חזרה שבועה למקומה ומפרש ר' אבא דהיינו למחויב לה ומחוך שאין יכול לישבע משלם וקאמר התם עבד רב נחמן עובדא דיחלוקו כר' יוסי וי"ל דמוקי מתניחין דהכא כר"מ ומפרש למקומה היינו למחויב לה כדפריש ר׳ אבא אבל איהו סבר כר׳ יוסי אבל קשה דבח״ה (ב״ב דף לד. ושם ד״ה וכל) משמע דהלכה כר׳ אבא דאייתו אמוראי בתראי מיניה ראיה לפסוק הלכה וקי"ל 0 כרב נחמן בדיני ועוד דבפ' כל הנשבעין (שבועות דף מו. ושם. ד״ה מתוך) גבי יתומים מיתומים לא יפרעו אלא בשבועה דאמרי רב ושמואל לא שנו אלא שמת מלוה בחיי לוה אבל מת לוה בחיי מלוה כבר נתחייב מלוה לבני לוה שבועה ואין אדם מוריש שבועה לבניו דסברי דלא אמרינן מחוך שאינו יכול לישבע או חובע או נחבע משלם אלא פטור ופליגי אדר׳ אלעזר דאמרי יורשין נשבעין שבועת יורשין ונוטלין וסבר ר״א כר׳ אבא דמחוך שאינו יכול לישבע מי שהוא חובע או נחבע משלם הנחבע וקאמר החם (דף מח:) כיון דלא איתמר הלכחא לא כמר ולא כמר דעבד כרב ושמואל עבד דעבד כר"א עבד משמע דרב ושמואל עיקר הוי כמו דר' אבא והתם אינו מזכיר דרב נחמן ולא מסתפק אלא ברב ושמואל ודר"א ונראה לר"ת דבנסכא ובנ' לא ידענא הלכתא כר' אבא דמתוך שאינו יכול לישבע משלם והתם מודה אפי' רב נחמן וכששניהן חשודים הלכה כרב נחמן ור' אבא נמי מודה החם דיחלוקו וטעמא משום דהחם שניהם היו מחויבין שבועה ואין יכולין לישבע ולכך שניהם מפסידין כל אחד חלי מטעם דר' אבא כיון דאינו יכול לישבע הנתבע משלם והתובע לא יטול ולכך יחלוקו והא דקאמר המם רבותינו שבא"י דאמרי חזרה שבועה למחויב לה ומייתי מנסכא דר' אבא לאו משום דר' אבא סבר כרצי מאיר אלא דמוכח מדברי ר' אבא דסבר בנסכא מחוך שאינו יכול לישבע משלם יש לנו לומר דאיהו נמי פי' מילחיה דרבי מאיר למקומה למחויב לה ודוקא בחשוד המחויב שבועה דאורייתא אבל בשבועה דרבנן כגון פוגם שטרו ופוגמת כתובתה ומתה ונפלו קמי יחמי לא אמריגן מחוך שאינו יכול לישבע מפסידין דאמר רב פפא (שם) הפוגם שטרו ומת יורשיו נשבעין ונוטלין היינו טעמא דבשבועה דרבנן לא אמרינן מתוך שאינו יכול לישבע משלם כדמשמע לעיל פרק קמא (דף ה.) גבי ההוא רעיא לבד מיתומים מו